

Gjensyn med delt bosted

Ida Brandtzæg

Stig Torsteinson

Lars Smith

professor emeritus ved Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo

Andenæs, Kjøs og Tjersland bør være mer varsomme i sin omtale av de minste barna.

DELT BOSTED

I ET FAGESSAY i marsutgaven av Psykologtidsskriftet tar Andenæs, Kjøs og Tjersland et oppgjør med FOSAPs anbefalinger om delt bosted for de minste barna. Det er et fint innspill på et felt som trenger seriøs diskusjon basert på forskning, ikke kjønnspolitikk. Vi er enige i tekstens hovedlinjer, men savner større varsomhet når det gjelder de minste barna.

Forfatterne tydeliggjør at man ikke kan hevde at delt bosted er best for alle barn, og sikter særlig til at konfliktnivået mellom foreldrene kan gjøre dette vanskelig. Men de sier samtidig at delt bosted er en god ordning både for de minste barna og foreldrene – så sant betingelsene ligger til rette også for de minste.

Vi mener at denne påstanden er for unyansert ut fra det begrensede forskningsgrunnlaget som finnes om delt bosted for barn i aldersgruppen fra 0 til 3 år. En nylig svensk gjennomgang av det samme forskningsmaterialet konkluderer langt mer nyansert enn det essayforfatterne gjør:

...inte finns någon studie som tyder på att barns hälsa skulle vara sämre i växelvis boende än i boende med enbart en förälder från 4 års ålder, men att avsaknaden av kunskap om barn 0–3 år gör att några slutsatser inte alls bör dras om denna åldersgrupp (Fransson, Bergström & Hjern, 2015).

Essayforfatternes tekst er på noen områder motsetningsfull og utydelig. De skriver for eksempel at

... delt bosted kan være en utmerket ordning når betingelsene ligger til rette for det, og at de minste barna vil være ekstra avhengige av at de voksne arbeider sammen for å lage en tilværelse som er forutsigbar, og som henger sammen – men ikke ut fra helt andre mekanismer enn for eldre barn.

Mener essayforfatterne at det er spesielle hensyn som må tas for de minste barna, eller at det ikke er nødvendig å ta aldersmessige hensyn? Handler det kun om foreldrenes evne til å samarbeide? Vi deler oppfatningen om at samarbeid er viktig, men innebærer samarbeid at barnet må flytte frem og tilbake i den første levetiden? Utviklingspsykologien har vist at det er grunnleggende forskjeller

mellom for eksempel en 3 måneder gammel baby og et barn på 3 år når det gjelder omsorgsbehov. Disse forskjellene er det relevant å diskutere i denne sammenhengen. Særlig er det viktig å trekke inn spedbarnets kapasitet til å mestre omskiftelige forhold og stress.

En av spedbarnsalderens viktigste oppnåelser er at individet etter hvert klarer å organisere forståelsen av seg selv og andre, slik at omgivelsene blir forutsigbare og meningsfulle (Sroufe & McIntosh, 2011). Det har vært stilt spørsmål om mangel på omsorgskontinuitet gjør dette vanskeligere (Sroufe & McIntosh, 2011). Nevrovitenskapene har vist at de to første leveårene er hjernens mest sensitive periode (Cicchetti & Curtis, 2006; Brean, 2016). I denne tiden utvikler barn seg med høy hastighet og er svært sårbare for omsorgsrelatert stress (Lyons-Ruth mfl., 2016).

Flere studier tyder på at barns stressregulering påvirkes når de må flytte mye frem og tilbake

I 2–3-årsalderen finner det sted et utviklingsmessig skifte, der barn begynner å utvikle en gryende forståelse av partnerskap. Fra da av kan de med hjelp av gode omsorgspersoner holde sine nære relasjoner mentalt «i live» ved bruk av for eksempel bilder og samtale på telefon (George, Solomon & McIntosh, 2009). Det kan være en grunn til at forskningsresultatene vedrørende effekten av delt bosted på barns utvikling og tilknytning er mer entydige og positive for denne aldersgruppen. Vi mener at dette er et viktig tema som må adresseres før vi kan trekke sikrere konklusjoner.

Komplekse årsakssammenhenger

Vi synes for øvrig at det er viktig å fremheve hvor vanskelig det er å trekke årsaksslutninger om effekten av delt bosted. Essayfatterne nevner denne problematikken, men kunne, fordi temaet er helt sentralt i denne diskusjonen, med fordel ha utdypet det mer. Vi vil aldri med sikkerhet kunne vite om det er valget av delt bosted i seg selv som virker, eller om det er barn og foreldre med ulike egenskaper og forutsetninger som velger den ene løsningen fremfor den andre, som utgjør forskjellen. På dette området er det selvsagt umulig å gjøre kontrollerte, randomiserte studier. Vi må derfor se etter tendenser i metastudier (som det er lite av på dette området) eller lete etter effekten av naturlige eksperimenter som måtte finnes. Vi skal være svært forsiktige med å trekke konklusjoner på grunnlag av enkeltstudier av effekten av delt bosted. Likevel synes vi det er viktig å påpeke at flere studier tyder på at barns stressregulering påvirkes når de må flytte mye frem og tilbake (se Tornello mfl., 2013., McIntosh mfl., 2010., Solomon & George, 1999). Alle studiene har sine begrensinger, men likevel er det påfallende at det er for de minste barna at man finner disse resultatene; det samme finner man ikke for eldre barn.

Monotropidiskusjonen har, som essayfatterne påpeker, stått sentralt i diskusjonen om delt bosted for de minste barna. Den moderne tilknytningspsykologien er klar på dette punktet: små barn kan knytte seg til flere omsorgspersoner. Det er likevel usikkerhet knyttet til spørsmålet om hvorvidt alle tilknytningspersoner er likeverdige når det gjelder å regulere separasjonsstress. Stresssensitivitet er ikke nødvendigvis det samme som foreldres evne til å være emosjonelt reaktive. Selv i kollektivistiske kulturer, der det er mange som deler på omsorgen av barna, blir de minste ofte overlatt til mødrene når barna viser høy grad av stress (Marlowe, 2005). I tillegg er det vanlig at de minste barna sover fast sammen med sine egne mødre om natten (Jenni & O'Connor, 2005; Konner, 2005; Morelli & Tronick, 1991). Det er forskning som tyder på at nattlig omsorgssensitivitet er vel så betydningsfullt som daglig sensitivitet når det gjelder tilknytningstrygghet (Ding, Xu, Wang, Li, &

Wang, 2012; Higley & Dozier, 2009; Sagi, Koren-Karie, Gini, Ziv, & Joels, 2002). At den mest trygge tilknytningspersonen for de minste barna ofte er mor, relateres ikke til kjønn per se, men til det forhold at de minste barna i ikke-vestlige kulturer som regel ammes og tas hånd om og trøstes av mødrene når de er utilpass og veldig oppbrakte. De ulike omsorgspersonene likestilles mer etter at ammingen er avsluttet og barnet er blitt mer forutsigbart og lettere å regulere.

Siden essayforfatterne utfordrer praksisfeltet, skulle det være interessant å få vite hvordan de ville gå frem når det gjelder praktiske problemstillinger som foreldre kan ha.

La oss som eksempel ta et nylig separert foreldrepår som kommer til mekling. Barnet er 6 måneder og ammes. Begge foreldre er ressurssterke og har god omsorgskapasitet. Det er mor som til nå har vært hjemme og har ammet, men far har tilbrakt mye tid med barnet på dagtid. Han ønsker nå at mor skal slutte å amme for snarlig å innføre en 50–50-ordning der barnet sover annen hver natt hos ham. De har også vurdert en ordning med en uke hos hver. Barnet er aldersadekvat utviklet og synes å være godt regulert. Begge foreldre er enige om at barnet i enkelte situasjoner vil til mor, så som når det er trøtt, sultent eller veldig utilpass. Begge foreldre er i utgangspunktet innstilt på å samarbeide og har også tidligere gode erfaringer med dette. Mor er tilbøyelig til å prøve ut en slik ordning som far ønsker, selv om hun er noe i tvil om det er bra for barnet nå mens det fremdeles er så lite. Spørsmål: Hvordan bør man som fagperson forholde seg i en slik situasjon? Hvilke problemstillinger bør løftes opp til hjelp for foreldre? ×

Referanser

Litteratur

- Brean, A. (2016). Foredrag R-BUP Øst og Sør.
- Cicchetti, D., & Curtis, W.J. (2006). The developing brain and neural plasticity: Implications for normality, psychopathology, and resilience. I: D. Cicchetti & D. Cohen (red.), *Developmental Psychopathology* (2nd ed.). *Developmental Neuroscience* (Vol. 2), 1–64. New York: Wiley.
- Ding, Y., Xu, X., Wang, Z., Li, H., & Wang, W. (2012). Study of mother-infant attachment patterns and influence factors in Shanghai. *Early Human Development*, 88, 295–300.
- Fransson, E., Bergström, M., Hjern, A. (2015). Barn i vekselsvis boende – en forskningsöversikt. Chess – Centre for Health Equity Studies.
- George, C., Solomon, J., & McIntosh, J. (2011). Divorce in the Nursery: On infants and overnight care. *Family Court Review*, 49, 521–529.
- Higley, E., & Dozier, M. (2009). Nighttime maternal responsiveness and infant attachment at one year. *Attachment & Human Development*, 11, 347–363.
- Jenni, O.G., & O'Connor, B.B. (2005). Children's sleep: An interplay between culture and biology. *Pediatrics*, 115, 204–216.
- Konner, M. (2005). Hunter-gatherer infancy and childhood: The !Kung and others. I: M.E. Lamb & B.S. Hewlett (red.), *Hunter-gatherer childhoods: Evolutionary, developmental, and cultural perspectives* (19–64). New Brunswick: Transaction Publishers.
- Lyons-Ruth, K., Pechtel, P., Yoon, S.A., Anderson, C.M., & Teicher, M.H. (2016) Disorganized attachment in infancy predicts greater amygdala volume in adulthood. *Behavioral Brain Research*, 308, 83–93.
- Marlowe, F.W. (2005). Who tends Hadza children? I M.E. Lamb, & B.S. Hewlett (red.), *Hunter-gatherer childhoods: Evolutionary, developmental, and cultural perspectives* (s. 19–64). New Brunswick, NJ: Transaction Publishers.

- McIntosh J., Smyth B., Kelaher, M., Wells Y., Long, C. (2010) Post-separation parenting arrangements and developmental outcomes for infants and children. *Canberra, Australia: Attorney General's Department.*
- Morelli, G.A., & Tronick, E.Z. (1991). Efé multiple caretaking and attachment. I: J.L. Gewirtz, & W.M. Kurtines (red.), *Intersections with attachment* (41–52). Hillsdale: Erlbaum.
- Sagi, A., Koren-Karie, N., Gini, M., Ziv, Y., & Joels, T. (2002). Shedding further light on the effects of various types and quality of early child care on infant–mother attachment relationship: The Haifa study of early child care. *Child Development*, 73, 1166–1186.
- Solomon J., & George C. (1999). The development of attachment in separated and divorced families: The effects of overnight visitation, parent and couple variables. *Attachment & Human Development*, 1, 2–33.
- Sroufe, A., & McIntosh, J. (2011). Divorce and attachment relationships: The longitudinal journey. *Family Court Review*, 49, 464–473.
- Tornello, S., Emery, R., Rowen, J., Potter, D., Ocker, B., & Xu, Y. (2013). Overnight custody arrangements, attachment and adjustment among very young children. *Journal of Marriage and Family*, 75, 871–885.